

УДК 727.7+727.012

Костюченко О. А.*Старший викладач кафедри архітектури
Національного авіаційного університету, м. Київ
ORCID 0000-0003-0505-3278*

АРХІТЕКТУРНО-ТИПОЛОГІЧНІ МОДЕЛІ АРТ-ЦЕНТРІВ

Анотація: в статті розглянуті передумови формування арт-центрів. На основі загальної моделі були запропоновані архітектурно-типологічні моделі арт-центрів з врахуванням їх функціонального наповнення. Охарактеризовано чотири архітектурно-типологічні моделі: тип I «Мінімальний», тип II «Стандартний», тип III «Розширений», тип IV «Кластер мистецтв» та надано рекомендації по їх розташуванню. Наведено приклади арт-центрів, що відповідають переліченим типам. Обґрунтована необхідність в подальших дослідженнях проектування арт-центрів.

Ключові слова: арт-центр, мистецтво, культура, типологія, архітектурно-типологічна модель, арт-кластер.

Актуальність. Ключовою проблемою розвитку культури в Україні та українського суспільства є формування цілісного культурного простору, в якому будуть представлені усі жанри види і напрямки мистецької та інтелектуальної творчості повноцінно забезпечено доступ усіх верств суспільства до культурних цінностей. Одним із визначальних чинників сталого розвитку культури є створення відповідної матеріально-технічної бази - у тому числі шляхом створення культурних та мистецьких центрів з різноманітними функціями [1]. За останні 20 років в Україні з'явилася певна кількість арт-центрів, що свідчить про активну участь української спільноти в світових культурних подіях. Проте матеріальна база повністю не забезпечує потреби суспільства в культурно-мистецькому дозвіллі, а тематика проектування арт-центрів не достатньо висвітлена в вітчизняній нормативній та фаховій літературі, що затруднює впровадження напрацювань світового досвіду в умовах України. Актуальність розробки архітектурно-типологічних моделей арт-центрів для України полягає в покращенні проектної практики розробці нормативів для даного типу будівель.

Мета. На основі проведених досліджень, розробити архітектурно-типологічні моделі арт-центрів.

Виклад основного матеріалу. Арт-центри являють собою попі функціональну будівлю чи комплекс, що включає експозиційну, громадську, інтегральну, службову та обслуговуючу зони, кожна з яких має певний набір

приміщень. Кожний арт-центр створюється за індивідуальною програмою і тому являє собою унікальне архітектурне рішення, що визначаються тематикою конкретного арт-центру. його функціональною програмою, так і конкретними умовами проектування і зведення будівель цього типу. На основі проведеного дослідження була побудована загальна модель арт-центру. Основою в структурі арт-центру є блок експозиційної та видовищної функції, що забезпечують демонстрацію творів сучасного мистецтва, доступ до них відвідувачів та залучення відвідувачів до творчого процесу. Блок супутніх функцій включає функціональні зони для забезпечення внутрішніх потреб арт-центру (службові та обслуговуючі зони). Блок додаткових функцій включає інтегральну зону та інші зони в залежності від програми арт-центру.

Залежно від рівня ієрархії може змінюватися якісний та кількісний показник приміщень кожної зони, а також наявність певної зони в конкретному архітектурному об'єкті. Схеми функціонального зонування залежать від багатьох факторів і найчастіше втілені в нерегулярній, багатоцентровій планувальній структурі. Можливість вибору різних форм проведення дозвілля в арт-центрі дозволяє рівномірно розосередити велику концентрацію людей по всій території будівлі або комплексу.

Для використання в практиці архітектурного проектування розроблено чотири архітектурно-типологічні моделі арт-центрів:

Тип I «Мінімальний»;

Тип II «Стандартний»;

Тип III «Розширений»;

Тип IV «Кластер мистецтв».

Такий розподіл дозволить враховувати місцеві особливості та зробити проект більш раціональним. Для кожного типу запропоновано склад приміщень з переліком мінімальних площ. Склад та параметри приміщень розроблялись на основі ДБН В.2.2-9-2009 «Громадські будинки та споруди», ДБН В.2.2-16-2005 «Культурно-видовищні та дозвіллі заклади» та нормалей запропонованих автором.

Тип I «Мінімальний» (площею до 2 тис м²) характеризується мінімальним складом приміщень, що необхідний для функціонування закладу (рис.1).

Функціональне зонування арт-центру типу I: експозиційна зона, інтегральна зона (частково), службова зона (за розрахунком), обслуговуюча зона (частково).

Основним структурним елементом арт-центру даного типу є експозиційна зона. В інтегральній зоні надається можливість забезпечити додаткову функціональну програму арт-центру. В даному типі кількість додаткових функцій обмежена (не більше двох). Додаткова функціональна програма арт-

центру мінімального типу визначається з врахуванням локальних умов (наявність мистецького осередку, недостатність представлення певної функції в місті/поселенні). Функціональні зони розташовуються в одній планувально-просторовій структурі або можуть поєднуватися в одному приміщенні.

Рис.1. Тип I «Мінімальний»

Передбачається можливість інтеграції арт-центру до структури іншого об'єкту: культурного закладу, учбового закладу, торгівельно-розважального центру та ін. В архітектурно-планувальній структурі комплексу до складу якого інтегрується арт-центр входять лише простори для постійної експозиції та тимчасових виставок, мультимедійні аудиторії. Зменшено також склад приміщень по обслуговуванню користувачів. Інші послуги надаються відвідувачам арт-центру в тому об'єкті, з яким об'єднується.

Такий тип доцільно застосовувати при проектуванні арт-центрів у малих містах та районних центрах або як філіали основного закладу.

Тип II «Стандартний» (площею від 2 тис. м² до 5 тис. м²) з оптимальним набором функцій для створення відповідного простору для експонування творів сучасного мистецтва та обслуговування відвідувачів. У цій моделі повний набір функціональних зон з великим набором приміщень. Функціональне зонування арт-центру типу II містить такі зони: експозиційна зона; громадська зона; видовищна зона; інтегральна зона; службова зона; обслуговуюча зона. Даний тип арт-центру доцільно застосовувати у містах середньої величини.

Прикладом такого арт-центру є «The Walker Art Center» - поліфункціональна установа що включає програми з візуального мистецтва, виконавчого мистецтва, фільмів та відео. а також навчальні та суспільні програми, проектування та нові медіа [3]. Включає дві будівлі на ділянці 7 Га наповнені різноманітними функціями: театральний зал на 385 місць, галереї, ресторан, та сад скульптур (рис.2).

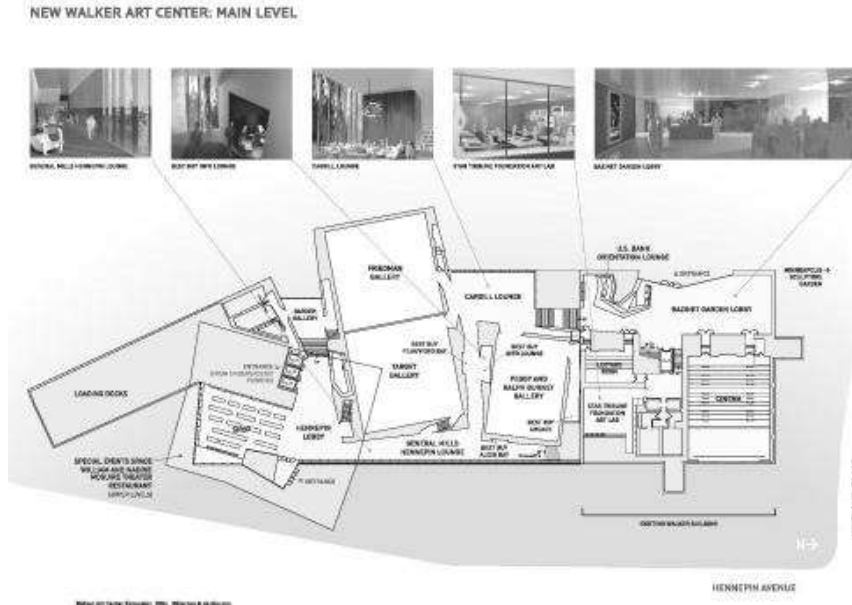

Рис.2. The Walker Art Center

Тип III «Розширений» (площею від 5 тис. м) характеризується наявністю додаткового складу приміщень, що надає можливість виконувати більший спектр культурних і комунікативних завдань відносно типу II (рис.3).

Основні функціональні зони арт-центру типу III: експозиційна зона, громадська зона, видовищна зона, інтегральна зона, службова зона, обслуговуюча зона. Додаткові функціональні зони включаються до складу будівлі за необхідністю.

Даний тип має перспективи застосування при проектуванні арт-центрів у великих містах, обласних центрах.

Рис.3. Тип III «Розширений»

Тип IV «Кластер мистецтв» включає найповніший набір функцій для забезпечення максимальної ефективності роботи, має вагомі функціональні

можливості для підвищення рівня роботи з відвідувачами, наукової роботи у сфері мистецтва, культурного дозвілля і спілкування відвідувачів (рис.4).

Поняття мистецького кластеру означає об'єднання, або синтез на надвисокому рівні, або граничний стан інтегрованості трьох складових: орієнтованої на практику науки про сучасне мистецтво, інноваційних експозиційних методів і розвиваючої мистецької освіти.

Кластер як система, або комплекс, що відрізняється не тільки територіальною близькістю об'єктів, що входять до його складу але й особливо організованими взаємозв'язками між ними, потребує таких характеристик середовища, в якому представлені всі складові перелічених типів арт- центрів для виявлення інноваційного характеру середовища, що відповідає характеру сучасної мистецької діяльності.

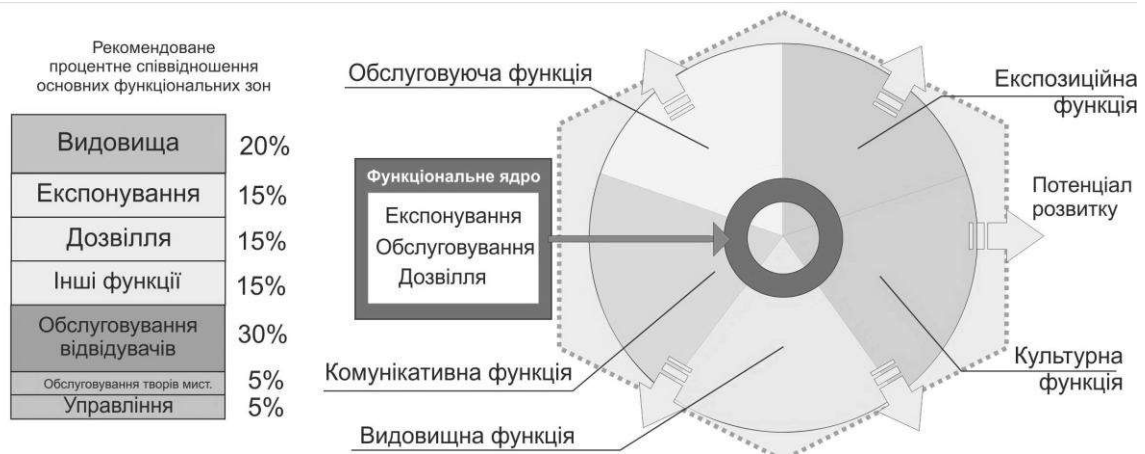

Рис.4. Тип IV «Кластер мистецтв»

Одним з запропонованих визначень арт-кластера є «...простір з одночасним поєднанням мистецьких і бізнес-функцій. де поєднувались виставкові простори, театральні зони, аудиторії для семінарів і бізнес-тренінгів. шоурум і т.д і при цьому кластер функціонує як цілісний заклад, де кожна складова працює на спільну ідею і є частиною однієї структурної організації. Ще одна особливість сучасних арт-кластерів - це наявність трансформованих просторів для організації різних заходів. В межах арт-кластерів з'явилися заклади громадського харчування різних рівнів і готелі, розраховані на приїжджаючих на різні заходи з інших міст» [2].

Такі поліфункціональні споруди можуть розташовуватися в одній великій будівлі або в декількох незалежних блоках (складатися з певної кількості монофункціональних споруд), об'єднаних системою вертикальних і горизонтальних комунікацій, загальним стилістом, площею, тунелями та ін. Дана модель дозволяє організувати комплекс з поліфункціональною, гнучкою, динамічною структурою, що здатна до адаптації при зміні умов і під впливом

різних факторів: природно-кліматичних, екологічних, містобудівних, естетичних та ін. Принцип побудови арт-центру такого типу заснований на внутрішньому перерозподілі структурних компонентів в залежності від потреби, здатність до тимчасових змін (в тому числі за рахунок використання зовнішнього простору).

Висновки. На основі проведених досліджень, розроблено архітектурно-типологічні моделі арт-центрів яка поєднує воедино специфіку функціонально-планувальних рішень, прийоми організації архітектурного середовища та засоби формування образу будівлі арт-центру. Визначено чотири типи арт-центрів - тип I «Мінімальний», тип II «Стандартний», тип III «Розширений», тип IV «Кластер мистецтв» і їх функціонально-планувальні моделі. Запропоновано склад і комбінації груп приміщень для кожного типу арт-центру.

Література

1. Звіт за результатами аналітичного дослідження ГО «Агенція культурних стратегій» [Електронний ресурс] - Режим доступу - [WWW/URL:http://junost.org.ua/sites/default/files/zvit_aks_skiba_redagovaniy.pdf](http://junost.org.ua/sites/default/files/zvit_aks_skiba_redagovaniy.pdf)
2. Івашко О. Д. Арт-кластери як новий тип багатофункціональних комплексів: причини виникнення і визначальні ознаки // Архітектурний вісник КНУБА: Наук.-вироб. збірник / Відповід. ред.: П. М. Куліков. - К.: Кнуба. 2017. - Вил. 13 - С. 289-298.
3. [Електронний ресурс] - Режим доступу. - https://en.wikipedia.org/wiki/Walker_Art_Center

Аннотація

Костюченко О. А. Старший преподаватель кафедры архитектуры Национального авиационного университета.

Архитектурно-типологические модели арт-центров.

В статье рассмотрены особенности формирования архитектурно-типологических моделей арт-центров. Целью исследования описанного в статье есть разработка и описание архитектурно-типологических моделей арт-центров для Украины. На основе общей модели были предложены архитектурно-типологические модели арт-центров с учетом их функционального наполнения. Охарактеризованы четыре архитектурно-типологические модели: тип I «Минимальный», тип II «Стандартный», тип III «Расширенный», тип IV «Кластер искусств» и даны рекомендации по их расположению. Тип I «Минимальный» описан как арт-центр с минимальным составом помещений, необходимый для функционирования данного учреждения. Тип II «Стандартный» с оптимальным набором функций для создания

соответствующего пространства для экспонирования произведений современного искусства и обслуживания посетителей. В этой модели полный набор функциональных зон с большим набором помещений. Тип III «Расширенный» характеризуется наличием дополнительного состава помещений, предоставляет возможность выполнять больший спектр культурных и коммуникативных задач относительно II типа. Тип IV «Кластер искусств» включает наиболее полный набор функций для обеспечения максимальной эффективности работы, имеет функциональные возможности для повышения уровня работы с посетителями, научной работы в сфере искусства. культурного досуга и общения посетителей. Приведены примеры арт-центров, отвечающих перечисленным типам. Обоснована необходимость в дальнейших исследованиях проектирования арт-центров.

Ключевые слова: арт-центр, искусство, культура, типология, архитектурно-типологическая модель, арт-кластер.

Annotation

Kostyuchenko O. A. Senior lecturer of the architecture department of the National Aviation University.

Architectural typological models of art centers.

In the article features of formation of architectural-typological models of art centers are considered. The purpose of the research described in the article is the development and description of architectural and typological models of art centers for Ukraine. On the basis of the general model, architectural and typological models of art centers were proposed, taking into account their functional filling. Four architectural and typological models are characterized: type I "Minimal", type II "Standard", type III "Advanced", type IV "Cluster of Arts" and recommendations on their location are given. Type I "Minimal" is described as an art center with the minimum composition of premises necessary for the functioning of this institution. Type II "Standard" with the optimal set of functions to create an appropriate space for exhibiting works of contemporary art and customer service. In this model, a full set of functional areas with a large set of rooms. Type III "Advanced" is characterized by the availability of an additional composition of premises, provides an opportunity to perform a larger range of cultural and communicative tasks concerning type II. Type IV "Cluster of Arts" includes the most complete set of functions to ensure maximum efficiency, has the functionality to improve the level of work with visitors, scientific work in the field of art. cultural leisure and communication of visitors. Examples of art centers that meet the listed types are given. The need for further research on the design of art centers is substantiated.

Keywords: art center, art, culture, typology, architectural and typological model, art cluster.